Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Txomin Ibarluzea Garro Kutxillo Etxebarria, Bizkaia (1929)

Aurkibidea

Biografia

Etxebarriko Saratsibar baserrian jaio zen eta bertan eman du bizimodu osoa. Aita baserrikoa bertakoa zuen eta ama Bolibarkoa. Bost anaia izan dira, Txomin bigarrena, eta ume zirela ama barik geratu ziren. Ipar Ameriketan lortutako diruarekin altxatu zuen aitak Saratsibar baserria. Izekoak ere Argentinara joandakoak izan ditu eta baita anaiak ere. Txomin, hala ere, baserrian geratu zen eta zortzi urte zituela basoko beharrak egiten hasi zen. Gero, ofizioa ikasi eta Ansola lantegian eman zituen hamazazpi urte. Herri kiroletan zaletasun handia eduki du, idi eta asto probetan batez ere, eta gaztetan hainbat desafio eta joku egindakoa da. Gaur egun ere astoak gobernatzen ditu semeak probetan erabil ditzan. Idi eta asto probez hitz egin genuen berarekin egon ginenean, baserriko beharrez, gerra zibilaz eta antzinako bizimoduaz, besteak beste. Ahaztuen Oroimena taldekoek ere egin zioten elkarrizketa, gerra garaiko kontuak jasotzeko (ikusi euren webgunean).

Zintak

EBA-009

- **Proiektua**: Etxebarriko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxazarra, Ainhoa
- **Data**: 2013-11-11
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane

EBA-010

- **Proiektua**: Etxebarriko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxazarra, Ainhoa
- **Data**: 2013-11-11

- **Iraupena**: 52 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

EBA-032

- **Proiektua**: Ahaztuen Oroimena
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Bereziartua, Aitor - Ibarzabal, Patxi - Unamuno, Alberto
- **Data**: 2012-01-01
- **Iraupena**: 69 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Anaia Argentinara, soldadu ez joatearren

- **Erref**: EBA-009/003
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:03:05. **Bukatu**: 00:04:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Diaspora » Lana diasporan » Ostalaritza lanak diasporan

Laburpena:
Anaia nagusiak ez zuen soldadu joan nahi eta Argentinara joan zen. Han hotela jarri zuen. Argentina ekonomikoki ondo zegoenez, anaia gazteagoari ere hara joateko esan zion, eta beste bi anaia ere hara joan ziren.

2. Argentinarako bidaia itsasontziz

- **Erref**: EBA-009/005
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:04:50. **Bukatu**: 00:06:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara bidaia

Laburpena:
Anaiak Argentinara itsasontziz joan ziren, lehenbiziko aldian. Hilabete egin zuen anaia nagusiak bidaian. Bilbon hartzen zen barkua.

3. Aitaren hiru arreba Argentinara

- **Erref**: EBA-009/006
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:06:30. **Bukatu**: 00:08:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan

Laburpena:
Anaiak joan ziren sasoia baino lehenago jende asko joan zen Argentinara bizimodua ateratzera; ganadua, esnea, laboreak... ziren diru-iturriak. Aitaren hiru arreba ere joan ziren; gazteenak 15 urte izango zituen. Errezatzen ba omen zekiten, baina eskolara joan gabeak ziren. Gutun bidez egoten ziren harremanetan.

4. Mundua geldik zegoen eta aurrerapenekin izugarrizko aldaketa

- **Erref**: EBA-009/007
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:08:20. **Bukatu**: 00:10:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Etxebarrian telefono bakarra zegoen eta baita Markinan ere. Duela 55 urte hasi zela hemen mundua mugitzen dio, aurretik geldik omen zegoen. Argentinan lehenago hasi zen aurrerapen hori, baina hona ere iritsi zen, eta gero neurri gabekoa izan omen zen aldaketa. Beste gizaldi baten ez dela berriz halako aldaketa handirik gertatuko dio.

5. Gerraostean Bilbo aldetik jende asko eskean

- **Erref**: EBA-009/010
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:13:50. **Bukatu**: 00:15:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ondorenean jende asko ibiltzen zen eskean. Bilbo aldetik etortzen ziren asko. Lanik ez zuten langileak ere ba omen ziren. Gose handia egon zen gerraostean.

6. Gerraostean etxeko gaiak udaletxean entregatu behar

- **Erref**: EBA-009/011
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:15:45. **Bukatu**: 00:17:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:
Artoa, garia, arbia... ereiten zuten. Baserrian ez zen izaten goserik, baina gerraostean jasotakoaren zati bat entregatu egin behar izaten zuten udaletxean. Garia, artoa, indaba... denetatik.

7. Estraperloko olio litroak 100 pezeta

- **Erref**: EBA-009/013
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:18:32. **Bukatu**: 00:19:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Estraperloa eta kontrabandoa ezagutu ditu, baina eurak ez ziren inoiz ibili. Estraperloko olio litroak hogei ogerleko balio zituen. Markina-Xemeingo `Esperanza´ lantegian egunean 3 pezeta irabazten ziren orduan.

8. Emakumeak su-egurra batzera basora; argindarrik ez

- **Erref**: EBA-009/014
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:19:50. **Bukatu**: 00:22:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Inguruan baziren pinu gutxi batzuk eta inguruetatik emakume asko etortzen ziren etxerako su-egurra batzera. Orduan ez zegoen argindarrik baserrietan. Kandelekin, petrolioarekin edo karburoarekin egiten zuten argi. Gerora errotatik ipini zuten argia.

9. Aurrekoengandik entzundakoak

- **Erref**: EBA-009/015
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:22:40. **Bukatu**: 00:24:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:
Lehen negu gogorrak izaten ziren. Hala ere, eguraldia ez dela hainbeste aldatu dio; sarritan gaia behar delako esaten omen dituzte halakoak. Aurrekoek esaten omen zuten, lehen inguru guztian itsasoak zirela, eta itsasoa erretiratzean sortu zirela mendi eta haranak.

10. Inguruko baserri eta errotak sortu ziren garaiari buruzko jakinmina

- **Erref**: EBA-009/016
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:24:05. **Bukatu**: 00:27:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:
Etxebarrian 8-10 errota egon omen ziren sasoi batean. Txominek jende jakitunari galdetu izan omen dio sarri ea inguruetako baserriak eta errotak egin zirenean, ze mugimendu gertatu zen, halako eraikinak sortzeko; baina ez du erantzunik jaso izan.

11. Inguruko sail batean zekalea hartzen zen

- **Erref**: EBA-009/017
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:27:35. **Bukatu**: 00:28:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:
Bere aitari sarri entzun izan zion goragoko lur-sail batean zekalea hartzen zela. Errotak garia, artoa, zekalea... ehotzeko sortu ziren. Baina errotak sortu ziren garaian zer mugimendu egon zen jakitea gustatuko litzaioke.

12. Bere aitaren garaian etxe berririk ez zen egiten

- **Erref**: EBA-009/018
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:28:34. **Bukatu**: 00:30:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura
- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:
Inguruko errota asko berak ez ditu martxan ezagutu. Garai batean baserri eta errota ugari egin zirela aldi berean dio, baina gero geldialdia etorri zen. Bere aitaren garairako dagoeneko etxe berririk ez zen egiten ia. Inguruko etxe eta errotak egin ziren garaian zer gertatu zen jakin nahiko luke. Etxeren bat erretakoan, orduan auzokoek lagunduta eraikitzen zen berria.

13. Gerraostean ekonomikak eta ura etxeetara

- **Erref**: EBA-009/021
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:33:05. **Bukatu**: 00:35:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Gerra pasa eta laster jarri zuten ekonomika etxean. Eurena izango zen inguruko lehenengotakoa. Urik ere ez zeukaten etxean. Errekatik ekartzen zuten baldearekin. Gerraostean jarri zuten ura ere etxean.

14. 1960 inguruko soldatak

- **Erref**: EBA-009/022
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:35:05. **Bukatu**: 00:36:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Duela 52-53 urte ukuilua berritu zuen eta langileek egunean hogei ogerleko kobratzen omen zuten. Berak ere egunean 10 ogerleko jasotzen zituen, duela 55-56 urte, basoan trontzarekin pinuak botatzearren.

15. 1953ko urriaren 14ko uholde izugarriak

- **Erref**: EBA-009/023
- **Iraupena**: 0:02:28. **Hasi**: 00:36:24. **Bukatu**: 00:38:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Bera soldadutzatik itzuli zenean, duela 60 urte, urriaren 14 batean, izugarrizko uholdeak egon omen ziren. Markinatik Ondarroara bidean luizia erori zen, baina ez omen zegoen Bizkaia osoan orgarekin jaso omen zuten lur guztia inguruko mutilek. Geroago hasi ziren hondeamakinak eta bestelakoak.

16. Zortzi urterekin basora idiekin

- **Erref**: EBA-009/025
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:39:33. **Bukatu**: 00:41:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Zortzi urte orduko hasi omen zen idiekin basora joaten. Basotik ekarri behar zenaren arabera gurdi desberdinak egoten ziren.

17. Markinako lehenengo kotxea

- **Erref**: EBA-009/026
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:41:10. **Bukatu**: 00:41:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:
Markinako lehenengo kotxea Urkijok ekarri omen zuen. Bestela bideetan gurdiekin edo astoekin ibiltzen ziren.

18. Zortzi urterekin basora aitari lagunztera

- **Erref**: EBA-009/027
- **Iraupena**: 0:00:58. **Hasi**: 00:41:54. **Bukatu**: 00:42:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Zortzi urterekin dagoeneko basora joaten zen idiekin. Nagusiek botatzen zituzten pinuak, baina idiak eraman edo bestelako lanak ere izaten ziren berarentzat. Eskolara ahal zenean joaten zen.

19. Basoko egurra kostaldera, barkuak egiteko

- **Erref**: EBA-009/028
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:42:52. **Bukatu**: 00:44:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Basoko egurra saldu ere egiten zuten, barkuak egiteko, esaterako. Ondarroara eramaten zen egurra, adibidez; menditik, ganaduekin. Elorrio ingurutik Zarautz ingurura ere eraman izan zela egurra entzuna du, 6-8 idi-parerekin.

20. Ondarroa-Vitoria errepide zaharrean gurdiekin

- **Erref**: EBA-009/029
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:44:21. **Bukatu**: 00:46:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Ondarroa-Vitoria errepidea omen da inguruetako zaharrena. Leintz Gatzagatik gora, bide horretatik joaten ziren gurdietan, Gasteiztik ardoa edo patata ekartzera. Lehengo gurdiek burdinazko gurpilak eta egurrezko ardatzak izaten zituzten. Bidean prest egoten ziren ardatza puskatzen zenerako.

21. Urte askoan etxe berririk ez Markinan

- **Erref**: EBA-009/031
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:47:52. **Bukatu**: 00:49:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Garai batean urte asko pasako zirela ia etxe berririk egin gabe uste du. Gerra garaian Urkaregin egon zen frontea eta Markinako etxe bat erre egin omen zuten. Gerraostean etxea berreraiki zuten; berrogeita hamar mila ogerleko kosta zela esaten zuten.

22. Garai batean jauregi ugari Markinan

- **Erref**: EBA-009/032
- **Iraupena**: 0:03:18. **Hasi**: 00:49:10. **Bukatu**: 00:52:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Garai bateko Markinak eta oraingoak ez dute antzik. Garai batean jauregi ugari omen zeuden herrian. Berak ezagutu zituen jauregi horien jabeak eta asko Ameriketan edo Kuban aberastutako gizonak omen ziren. Gaur egun etxeak daude lehen jauregiak ziren leku askotan.

23. Urkaregitik botatako kanoikadak gogoan ditu

- **Erref**: EBA-009/033
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:52:28. **Bukatu**: 00:54:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra garaia gogoan du, artean umea izan arren. Etxebarri frontearen erdian zegoen eta jendeak alde egin zuen ahal zuen lekura. Errefuxiatuentzat artoa iritsi zen Markinara eta bere aitak astoarekin Etxebarrira eraman zuen. Bueltan zetozela, Urkaregitik kanoikadak hasi ziren eta eliza azpiko gordelekuan sartu ziren, astoa utzita.

24. Pistoirik gabeko kanoikadak Urkaregitik Karmengo elizara

- **Erref**: EBA-009/034
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:54:00. **Bukatu**: 00:56:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Karmengo elizara bota zituzten kanoikadak ez ziren behar bezala lehertu, antza denez, granadak preparatzen zituenak beste aldekoei lagundu nahi zien eta. Etxeberritik behera baserri-etxe eder bat erre zen kanoikada batekin.

25. Etxera itzultzean hutsik aurkitu zuten

- **Erref**: EBA-009/038
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:59:16. **Bukatu**: 01:00:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Urria hasieran alde egin eta apirilean itzuli ziren etxera. Hutsik aurkitu zuten. Lanean hasi behar aurrera ateratzeko. Etxean tiroek egindako zuloak zituzten.

26. Ansola lantegia

- **Erref**: EBA-010/001
- **Iraupena**: 0:02:41. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak

Laburpena:
Ansola lantegian ibili zen lanean 17 urtean; horietatik 10 egin zituen "enlace" moduan. Orbea gerentearekin ekoizpenari buruz edukitako eztabaida kontatzen du.

27. Asto-probak

- **Erref**: EBA-010/003
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:07:23. **Bukatu**: 00:09:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Gaztetan asto-probetan ibilia da Txomin. Lehenengo erronkan, 1.000 pezeta jokatu zituen. Etxeko astoarekin atera zen. Astoa jokoan ibiligabea zen: "hilabeteko preparatiboak bakarrik".

28. Probetako ganaduaren elikadura

- **Erref**: EBA-010/004
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:09:09. **Bukatu**: 00:09:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Probarako astoa nola preparatzen zen kontatzen du Txominek. Probetan ibiltzen den ganaduaren elikagaia: artoa, oloa eta baba.

29. Asto-probak: orduerdian 800 kiloko harriarekin

- **Erref**: EBA-010/005
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:09:44. **Bukatu**: 00:10:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Asto-proban egindako lehenengo apustua irabazi egin zuen Txominek, alde txikiarekin. Egitekoa: orduerdian 800 kiloko harriarekin zer astok buelta gehiago egin. Marka: ontza bi eta pixka bat gehiago. Lehen asto txikiagoekin eta harri handiagoekin ibiltzen ziren.

30. Ganadu-proben eta herri-kirolen bilakaera

- **Erref**: EBA-010/006
- **Iraupena**: 0:03:48. **Hasi**: 00:10:50. **Bukatu**: 00:14:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Lehen, idiak baserriko lanetarako erabiltzen: garraiorako, lurra lantzeko... Aurreneko ganadu-probei egiten die erreferentzia. Baserriko lanetan ibiltzen zen ganaduarekin errokan hasi eta hortik sortu ziren apustu eta probak. Berrogei urtetik ona gauzak aldatu egin direla dio Txominek. Dirua ugaritzeak aldaketa ekarri zuen proba mundura. Jendea ganadua probarako propio prestatzen hasi zen. Herri-kirolen bilakaeraz hitz egiten du.

31. Apustuei ere neurria hartu behar

- **Erref**: EBA-010/007
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:14:38. **Bukatu**: 00:17:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Txominek parte hartu zuen lehen asto-proban 1.000 pezeta zeuden jokoan. Garai hartan 1.000 pezeta diru asko zen. Lehen jendeak diru asko jokatzen zuen, orain baino gehiago. Apustuei ere neurria hartu behar zaie.

32. Emakumeak txikiteoan eta erretzen

- **Erref**: EBA-010/008
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 00:17:28. **Bukatu**: 00:20:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak
- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Duela 40 urte txikiteoa nola izaten zen azaltzen du. Orain 30 urte inguru, ordea, emakumeak hasi ziren tabernetan sartzen, eta Txominen iritziz "orduantxe galdu zen". Meza ostean, tabernara joaten hasi ziren neska gazteak. Emakumeak txikiteoan eta erretzen. Garai hartan Etxebarrian hirulau taberna zeuden.

33. Etxebarriko probalekuak

- **Erref**: EBA-010/009
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:20:34. **Bukatu**: 00:21:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Gaur egun probalekua non dagoen adierazten du. Bere aitaren garaian probalekua non zegoen azaltzen du.

34. Frontoia eta probalekua

- **Erref**: EBA-010/010
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:21:40. **Bukatu**: 00:22:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:
Gerra aurrean, "herriak" frontoia egin zen Etxebarrian. Eta orain dela 65 urte inguru, berriz, probalekua berritu zuten.

35. Probetako ganadua

- **Erref**: EBA-010/012
- **Iraupena**: 0:00:25. **Hasi**: 00:23:17. **Bukatu**: 00:23:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Probetan ibiltzen diren ganaduari buruz hitz egiten du. Txominek dioenez pisuaren arabera astoa da probetako animalia gogorrena.

36. Aspirina, kafea koinakagaz... ganadua alegretzeko

- **Erref**: EBA-010/014
- **Iraupena**: 0:00:43. **Hasi**: 00:25:21. **Bukatu**: 00:26:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Lehen, probetan ibiltzen ziren ganaduei ez zien analisirik egiten. Aspirina, kafea koinakagaz, ardoa... eman ohi zien abereei, "alegretzeko": gizakiongan duten eragin antzekoa dute abereengan.

37. Ganadua pisatzea

- **Erref**: EBA-010/015
- **Iraupena**: 0:00:21. **Hasi**: 00:26:04. **Bukatu**: 00:26:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Proba aurretik ganadua pisatu egiten da: pisuaren muga errespetatzen den ikusteko. "Pisu librekoak" esaten zaienak, ordea, ez dira pisatzen.

38. Idi-proben bilakaera

- **Erref**: EBA-010/016
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 00:26:25. **Bukatu**: 00:29:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Lehen idi-probretan orain baino marka txikiagoak egiten ziren: idiak oraingoak baino txikiagoak ziren, eta harriak, berriz, handiagoak. Lehen astoek eta zaldiek ez zuten probarik egiten. 3.000 kilora arteko harriak erabiltzen ziren, eta idiek, ostera, 900 kilo inguru pisatzen zuten. Gerora, 2.000 kilo azpitik pisatzen zuten harriak erabiltzen hasi ziren, eta idiek, berriz, 950 kilo inguru. Ididunak ez du nahi izaten aberea karga handiari lotuta ibiltzea, alferrik galtzen baita. Gaur egun, idi-parea 1.100 kiloren bueltan ibiltzen da. Orain ganadua handiagoa da.

39. Gainkarga

- **Erref**: EBA-010/017
- **Iraupena**: 0:00:32. **Hasi**: 00:29:04. **Bukatu**: 00:29:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Gaur egun, idi-parea 1.100 kiloren bueltan ibiltzen da. 1.100 kilo gainditzen dituen idi-pareari gaindututako kilo bakoitzeko kilo eta erdi gehiago jartzen zaizkio harriaren gainean.

40. Pisatu ostea jaten eman idiei

- **Erref**: EBA-010/018
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:29:36. **Bukatu**: 00:30:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Idi-probetako gorabeherak. Idiak pisatzerako garaian tripa hutsik pisatu, eta pisatu ostean jaten eman. Ez da tranpa, egin daiteke.

41. Idi-arrazak

- **Erref**: EBA-010/019
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:30:21. **Bukatu**: 00:31:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Idi-arrazei buruzko azalpenak ematen ditu Txominek. Bertako ganadua beti izan da lodiagoa eta bigunagoa: okelatarako ganadu hobea. Kantabria, Asturias... aldekoak larrean hazitakoak izan ohi dira: horregatik da ganadu gogorragoa. Lehen ere bazen ohitura ganadua kanpotik ekartzekoa. Ferietan erosi ohi zen ganadua.

42. Ganadu feriak

- **Erref**: EBA-010/020
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:31:37. **Bukatu**: 00:33:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Ganadu feriak egiten ziren hainbat herri aipatzen ditu: Markina, Zorrotza, Gasteiz, Gernika, Torrelavega... Tratanteak.

43. Hezitako ganadua

- **Erref**: EBA-010/021
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:33:04. **Bukatu**: 00:34:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Idiei beharrean nola irakasten zaien azaltzen du Txominek: animaliak uztartu eta sorora eraman. Zeanurin, esate baterako, ganadua hezita saltzen zutela kontatzen du. Irakatsita dagoen aberea erosteko joera.

44. Idi-probetan ibilitako herriak

- **Erref**: EBA-010/022
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:34:28. **Bukatu**: 00:37:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Idi-probetan nondik-nora ibili den kontatzen du Txominek. 20 herri baino gehiago zerrendatzen ditu.

45. Marka onena

- **Erref**: EBA-010/023
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:37:05. **Bukatu**: 00:37:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Ganadu-probetan kopa asko irabazia da Txomin. Marka onena Arraten egin zuen: 84 plaza.

46. Orduerdiko lana

- **Erref**: EBA-010/024
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:37:35. **Bukatu**: 00:38:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Idi-probak orduerdikoak izaten dira. Astoenak 20 minutuak ere izan ohi dira jaietan-eta, lehia ez ofizialetan. Beharra behar den moduan eginez gero, orduerdian ganadua izan zein gizona izan dezente "beteta" egoten dela dio Txominek.

47. Bi lagun idiekin

- **Erref**: EBA-010/025
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:38:35. **Bukatu**: 00:39:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Idi-probei buruzko azalpenak. Bi lagun ibiltzen dira idiekin: bat aurretik eta bestea atzetik. Aurretik joaten dena idien buruetan jarritako tirei helduta joan ohi da. Atzetik joaten denak, berriz, harriari heltzen dio. Idia geldi geratzeaz hitz egiten du.

48. Uztarriak eta zapak

- **Erref**: EBA-010/027
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:39:56. **Bukatu**: 00:42:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Probetarako ganaduari zapak eta uztarria jartzen zaizkio. Uztargileak. Uztarriak pago-egurrarekin egin ohi dira jeneralean. Uztargilea erremintekin joaten zen etxera: egurra norberak jartzen zuen.

49. Uztartzea

- **Erref**: EBA-010/028
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:42:10. **Bukatu**: 00:43:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Ganadua nola uztartzen den azaltzen du Txominek. Gaur egun sokak erabiltzen dituzten ganadua gobernatzeko. Lehen, ordea, ganaduaren larruaz etxean egindako erak erabiltzen ziren. Burtera.

50. "Karretero" ezagunak

- **Erref**: EBA-010/029

- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:43:37. **Bukatu**: 00:45:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Lehen orain baino desafio gehiago egiten zen. Txominek akorduan dituen "karretero" ezagunak: Batista Arrieta, "Iketza", Patxi Torre, Ikan, Burgo, Atxuri...

51. Desafio entzutetsuak

- **Erref**: EBA-010/030
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 00:45:18. **Bukatu**: 00:48:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Desafio entzutetsuei buruz hitz egiten du. Aipatutako desafio bat: idi-parea bakarraren kontra. Jokoan neurrian ibili behar dela dio Txominek.

52. Ganaduaren probako urteak

- **Erref**: EBA-010/033
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:48:44. **Bukatu**: 00:49:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Idi-parea lau-bost urtean proban ibiltzeko "suerte handia behar da". Astoek urte gehiago egiten dituzte probetan.

53. Idien eta astoen izenak

- **Erref**: EBA-010/034
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 00:49:54. **Bukatu**: 00:50:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Astoei eta idiei izena jartzen die: Txato, Gorri, Apala, Txulo...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-01

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com